

О РАДУ ЕТНОГРАФСКОГ МУЗЕЈА

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ XVIII МЕЂУНАРОДНОГ ФЕСТИВАЛА ЕТНОЛОШКОГ ФИЛМА

У просторима Етнографског музеја у Београду и Музеја кинотеке је одржан *XVIII међународни фестивал етнолошког филма* од 22. до 25. октобра 2009. године. Због актуелне економске кризе Фестивал је трајао знатно краће него претходне године.

О програмским питањима овогодишње манифестације одлучивао је *Савет Фестивала* (Радослав Зеленовић, директор *Југословенске кинотеке*, председник, др Слободан Наумовић, професор етнологије, члан, Вилма Нишкановић, етнолог и в. д. директора Етнографског музеја, члан, Радослав Московлић, телевизијски редитељ, члан, мр Андрија Димитријевић, професор Факултета драмских уметности, члан, др Драгана Радојичић, директор Етнографског института САНУ, члан и Саша Срећковић, виши кустос Етнографског музеја, члан).

У *Селекционој комисији* Фестивала радили су: проф. Невенка Реџић-Тот, филмски аутор, мр Марко Стојановић, етнолог и Тања Феро, ТВ редитељ.

Жири Фестивала радио је у следећем саставу: Ђорђе Каћански, (Србија) филмски критичар, др Ролф Хусман (СР Немачка), етнолог и Сузан Хамакер (Велика Британија), етнолог.

Ове године су и извесној мери промењене пропозиције Фестивала у односу на претходне године. Значајна промена је у том погледу укидање секције *аматерског филма* и укључивање такве врсте филма у такмичење с другим продукцијама. Покушали смо да предвиђену тешкоћу у његовом равноправном вредновању са осталим продукцијама „премостимо“ формирањем шире конципиране категорије *нискобуџетни филм*, за коју смо наменили посебну награду. У тој категорији предвидели смо и студентски филм и први филм неког аутора.

Програм Фестивала

На отварању Фестивала наступило је КУД „Станко Пауновић“ из Панчева које је извело изворне народне песме из Србије. Фестивал је свечано отворио г. Небојша Брадић, министар културе Републике Србије.

У уводном филмском програму Фестивала приказан је ексклузивно документарни филм „Зима у Београду 1914“ из архиве Југословенске кинотеке.

Прве фестивалске вечери најпре је приказан прошлогодишњи добитник гран при награде Фестивала – филм „Крик у ветар (A Shout in the Wind)“ аутора Катје Гаурилоф из Финске, после којег је приказано још пет остварења из овогодишњег програма такмичења. За госте Фестивала је прве вечери приређен коктел у свечаној сали Етнографског музеја.

Фестивалски програм обухватио је укупно 67 филмова. У конкуренцији је приказано 29 филмова (8 домаћих и један страни), у информативној секцији је било 36 филмова. Селекциона комисија је ове године одбила свега 4 филма. Приређени су и специјални програми, и то: етнографски документарни материјал – избор из архиве хрватског етнолога Милована Гавација (уводна реч: мр Алексеј Павловски) и филмски документи о Београду из архиве Дунав Филма (уводна реч: Саша Срећковић).

На Фестивалу су представљена филмска остварења из укупно 23 земље. Те земље су: Хрватска (5 филмова), Шпанија (2), Румунија (3), Италија (5), Босна и Херцеговина (5), Словенија (1), САД (6), Јапан (2), Велика Британија (4), Грчка (2), Русија (1), Либан (1), Белгија (1), Словачка (1), СР Немачка (1), Француска (4), Норвешка (3), Индија (1), Канада (3), Иран (1), Пољска (1) и Србија (21).

Домаћа продукција учествовала је с 21 филмом, а у категорији страних филмова је било укупно 46 остварења. У табели приложеној уз овај извештај се налазе основни подаци о сваком од филмова који су приказани на Фестивалу.

И ове године је одржан *Округли сто* Фестивала, овог пута с темом „Шта чинити с немонтираним филмским материјалом?“. Уводничар је био др Нашко Крижнар (Словенија). Већи број гостију на Фестивалу је поред представника домаћина узео активно учешће.

Саопштење жирија XVIII међународног фестивала етнологског филма

Захваљујући домаћинима за организацију Фестивала, жири је истакао следеће:

Видели смо надахнути низ филмова који користе архивске фотографије и филм, што је створило аутентичан визуелан дискурс између видљиве и нематеријалне културе на креативан начин. Стога смо одлучили да посебно похвалимо три филма за које сматрамо да су нарочито иновативни по начину на који је архивска грађа и нематеријална културна баштина приказана на филмском платну.

Та три филма која добијају посебна признања су:

Умијак – чамац од коже, филмског ствараоца Јобија Виталуктука (Канада, 2008, 31 минут).

Сакупио сам храброст (италијанско-канадских аутора Ђованија Прингигалија и Карла Гионија (Канада, 2009, 50 минута).

И на крају, али не и најмањег значаја, посебна похвала припада српском филму **Још само трен** Владимира Манића (Србија, 2008, 20 минута)

На крају, жири је једногласно донео следеће одлуке:

Гран при „Драгослав Антонијевић“:

Кавијар конекшн, Драган Николић, Србија / САД, 2008, 52 минута

У доброј нарацији и натуралистичком маниру, документарна садржина поприма облик истините и упамтљиве животне приче са изврсним портрети-ма чланова породице дунавских рибара, који знају да не могу једни без других. Након сазнања о забрани риболова на моруне, људи ће се декларативно одрећи онога што су радили и они и њихови преци. Одређена стилска грубост и сировост филма – али у добро одмереном ритму и темпу – очигледно је резултат нискобуџетске структуре филма.

Награда за најбољи домаћи филм:

Рапресент (Србија, 31 мин, Ивана Тодоровић)

Однос између редитељке и протагонисте, 19-годишњег Бојана, невероватно је присан. Кроз Иванино задивљујуће снимање – увек изузетно близу, али никад наметљиво – као да ми, гледаоци, постајемо део тог уличног живота.

Ивана Тодоровић има редак таленат да изгради односе узајамног поверења, што је основна вредност сваког антрополога. Комбинација овог Иваниног правог талента и изузетних вештина филмског ствараоца управо је то што овај филм чини врским.

На Фестивалу смо видели неколико веома добрих иностраних филмова, али ниједан нисмо могли да издвојимо као најбољи. Стога смо одлучили да награду за најбољи инострани филм поделе два филма, која се одликују изузетним напором у коришћењу визуелних антрополошких истраживачких приступа и истовремено теже ка стварању формата који се обраћа широкој

јавности и стога представљају значајан допринос приказивању антрополошког истраживања.

Река – сусрети на Поу и око њега

На основу доброг антрополошког истраживања, Росела Скилаћи и ко-аутор Ђанкорато Бароци направили су поетичан филм испричан низом од девет епизода. Кроз њих упознајемо реку, земљу, рибе – али пре свега људе који су нам дозволили да упознамо њихов живот испричавши нам своје приче.

Веома добро снимљен и монтиран у ритму који нам дозвољава да посматрамо и видимо, филм „**Река**“ представљен је класичним наративним стилем. Протагонисти нам говоре и приморавају нас да их слушамо. Ово је готово исувише леп филм, изузетно добро титлован и празник за очи и уши сваког синеасте, али и за гледаоце какви смо ви и ми.

Невидљиви град – (Шпанија, Лусија Асве Мбмио Рубио, 2008, 54 минута, производња *Anthropodocus*).

Канада Реал, на ободу Мадрида, највеће је илегално насеље у Европи. Иако нисмо увек били задовољни фотографијом и монтажом, драго нам је што смо видели пример политичке или „акционе антропологије“ где је антрополошко истраживање и документовање ставова разних протагониста уобличено у причу и које широкој публици успешно приказује антрополошке истраживачке методе.

Специјална награда за најбољи нискобуџетни филм

Опстанак, (Пољска, Лукаш Дебски, 2009, 31 минут)

Сви врло добро знамо да је ово стварност с којом се суочавају многи етнологски филмови који често немају институционалну финансијску подршку и прављени су с веома скромним средствима. Филмски ствараоци који су ову ситуацију одлично савладали јесу Лукаш Дебски и Ана Јаркијевич из Пољске. Аутори су успели да продру у свет особе која је другачија од осталих – али нити то крије, нити јој је криво због тога – и која жели да успе као и сви други људи који су другачији од њега. У први план излази топла људска прича која је веома промишљеним кадрирањем, монтажом и разборитим прилазом главном лику уздигнута на ниво модерне урбане поетике.

Каталог Фестивала

Штампан је двојезични каталог Фестивала, чији је уредник етнолог Јелена Јовчић, уз техничку сарадњу Вање Балаша. Уводни текстови каталога су реч менаџера Фестивала Саше Срећковића и Фрагменти разговора с проф. Питером Јаном Крофордом (Норвешка) из интервјуа који је водио др Слободан Наумовић.

Превод текстова на енглески језик радила је Миленка Ристић, а лектори-сала их је Александра Левнаић.

Ове године је иначе креиран и нови лого Фестивала (дизајнер Зоран Живковић), као и нови програмски концепт и дизајн каталога (Јелена Јовчић и Зоран Живковић).

Односи с јавношћу и организација

Припреме за овај Фестивал су почеле благовремено у односу на претходне године, тј. већ у току летњих месеци. Пријем филмова је углавном био завршен до краја јула и Селекциона комисија је тих дана и започела свој рад. Рад на каталогу Фестивала започео је крајем августа месеца. Умањен буџет условио је прилагођавање обима фестивала датим околностима у многим аспектима.

Изузетно сам задовољан радом и трудом до пожртвованости већег дела организационог тима Фестивала. Уз повремене пропусте, колеге су биле углавном веома одговорне и високо мотивисане.

Гости овогодишњег Фестивала су били многи филмски аутори, новинари, уметници и стручњаци, представници иностраних амбасада у Београду, принцеза Јелисавета Карађорђевић, министар културе Србије г. Небојша Брадић и др. Међу гостима из Србије били су: Светлана Парошки, Ђура Мрђа, Небојша Илић-Илке, Владимир Манић, Слађан Стојановић и Сузана Антић.

Од иностраних гостију били су: Иво Кузманич, Алексеј Павловски, Тања Буковчан и Тамара Николић (Хрватска), Елена Данилко, Евгениј Александров и Олесја Бондарева (Русија), Олац Гонзалес Абрискета (Шпанија), Јоаким Восидло (СР Немачка), Јонут Питуреску (Румунија), Тијана Радић и Јоргос Карајанакис (Грчка-Велика Британија-Хрватска), Нашко Крижнар (Словенија), Стјуарт Морган (Велика Британија), Красимима Донева (Бугарска) и Маури Пасанен (Финска).

Неке од значајних личности европских фестивала етнолошког филма, попут Сузан Хамахер и Ролфа Хусмана, ове године су биле ангажоване на нашем фестивалу.

Филмске пројекције су биле углавном добро посећене и с више бројном публиком него претходне године, а у сваком случају веома разноврсном. Њихова сатница је била ове године поново веома густа, јер је цео програм могао да се одигра у четири дана.

И овај пут је рађена специјална емисија на РТС-у посвећена нашем Фестивалу и поново захваљујући ангажовању госпође Тање Феро. Емитована је дан после Фестивала.

Фирма Мекен Ериксон је за потребе Фестивала обавила телевизијски мониторинг на основу кога смо добили извештај (CD) да се о Фестивалу говорило у емисијама: „Београдска хроника“ (РТС1, 19.10.2009), „Дизање“ (Б92, 21. и 22.10.2009), „За добар дан“ (ТВ Авала, 21.10.2009), „Београде добро јутро“ (Студио Б 22.10.2009), „Јутарњи програм“ (РТС1, 23.10.2009), „Викенд Арт“ (ТВ Арт 24.10.2009) и „Жикина шареница“ (РТС1, 25.10.2009).

На основу прес-клипинга дошли смо до податка да је Фестивалу посвећено 25 новинских чланака („Политика“ (3), „Singidunum Weekly“ (6), „Yellow Cab“ (2), „Нин“ (2), „Вечерње новости“ (2), „Blic“ (3), „Грађански лист“ (1), „City Magazine“, „Данас“ и новосадски „Дневник“).

Овогодишњи фестивал су пратили следећи електронски медији:

- <http://www.creemagnet.com/sajt/18-medjunarodni-festival-etnoloskog-filma>
- <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/16/Kultura/246001/Otvoren+Festival+etnolo%C5%A1kog+filma.html>
- http://www.glassrbije.org/info/index.php?option=com_content&view=article&id=9690:ministar-bradic-otvorio-18-festival-etnoloskog-filma&catid=40:film&Itemid=55
- <http://www.vesti.rs/Razno/Medjunarodni-festival-etnoloskog-filma-2.html>
- <http://www.filmske.com/index.php/vesti/festivali-filma/156-18-festival-etnoloskog-filma>
- <http://www.vesti-online.com/Scena/Kultura/1038/Festival-etnoloskog-filma--18-put>
- http://www.srb-rss.com/article_festival_etnolo%9Akog_filma__1572734.htm
- http://www.cgvijesti.net/izvor205239_Ministar-Bradic-otvorio-18-festival-etnoloskog-filma.html
- <http://www.trablmejker.com/whatsup/1/2867>
- <http://www.mtsmondo.com/entertainment/gossip/text.php?vest=150755>
- <http://www.kreni.com/naslovi/2345289/ministar-bradic-otvorio-18-festival-etnoloskog-filma.htm>
- <http://www.kultura.sr.gov.yu/?p=4762>
- http://www.projave.com/objava/20091031_projekcija-filma-kavijar-koneksn
- http://www.expat.rs/index.php?option=com_eventlist&func=details&Itemid=272&did=812
- <http://www.antropodocus.com/blog/?p=1165>
- <http://www.britfilms.com/festivals/browse/?id=4F65AF8918d4c1C34AXng1BDAFD3>
- <http://www.sinemagija.com/cms/view.php?id=4164>
- <http://www.insidefilm.com/europe.html>

Направљени су спот и форшпан Фестивала, а одштампано је и 50 плаката. Подељено је 1500 програма и око 200 каталога. На улазу у Музеј постављен је банер с најавом Фестивала.

Урађена је веб-презентација Фестивала у оквиру презентације Етнографског музеја (www.etnografskimuzej.rs). На њој је постављен по први пут и каталог Фестивала, у pdf формату, затим PR текст и биографије чланова селекционе комисије и жирија. Такође је Фестивал оглашен преко сајта Facebook. На сајту Фестивала је регистровано око 2.500 посета у време непосредно пре, у току и након његовог одржавања.

Позивнице су послате: бившим члановима Селекционе комисије и Жирија, колегама с Одељења за етнологију и антропологију и Етнографског института, представницима дипломатског кора (амбасада и страних културних центара), представницима Министарства културе, Скупштине града и Скупштине Општине Стари град, колегама из других музеја, многобројним пријатељима Фестивала и представницима медија.

Одржане су две конференције за новинаре, поводом најаве и поводом саопштења награда на Фестивалу.

Спонзори Фестивала у промотивном материјалу (публикације, каталози, проспекти) су поново били Туристичка организација Србије и Туристичка организација Београда, а у техничкој опреми (изнајмљивање ВЕТА-плејера под веома повољним условима) – Академија уметности. Предузеће „Ла Фантана“ је и ове године помогло Фестивал обезбеђујући аутомат за хладну и топлу воду.

У оквиру пратећег програма је за госте Фестивала (којима су се прикључили и колеге из Етнографског музеја) организована посета Дворском комплексу на Дедињу. Свакодневна дружења организована су иначе у свечаној сали Етнографског музеја.

Ауторима филмова и гостима је смештај био организован у хотелу „Рожал“, а члановима жирија у хотелу „Палас“. Ручкови за чланове жирија организовани су углавном у ресторану „Little Bay“.

Проблеми, похвале и сугестије

Основни проблем у току припреме каталога настао је због неблаговремене доставе текстова од стране спољних сарадника. То је утицало да се, иако је постојао иницијално оптималан временски период за припрему, створи ситуација у којој се ланчано скраћују рокови за поједине послове приликом припреме каталога, а што је напослетку довело до стресних ситуација.

У току пројекција на самом Фестивалу чести су били технички проблеми, а нарочито с DVD форматом.

Нередовно су били организовани разговори с присутним ауторима филмова између појединих блокова пројекција и то се показало као озбиљан недостатак.

Утисак је да ни овај пут нисмо учинили помак у погледу осмишљавања садржаја церемоније затварања Фестивала, а последње вечери је била и слаба посета. Сем тога, готово за половину награђених филмова на жалост није било присутних представника да приме награде.

Један од најважнијих нових корака на следећем Фестивалу биће истраживање његове публике.

Ове године смо спровели малу анкету о садржајима и квалитету Фестивала. Њу је попунило 11 учесника и гостију манифестације. Анкета је садржала седам питања. На основу анализе анкете дошли смо до података да су учесници највише задовољни организацијом Фестивала, гостопримством и каталогом (уз примедбу о непостојању контакт информација за ауторе и продукције), а мање су задовољни техничким аспектима, односно квалитетом филмских пројекција (на пример потребна нам је професионалнија опрема с које ће филмови бити емитовани). Сугестије су се углавном односиле на могућност другачије категоризације филмова (спорна је категорија *нискобуџетни филм*), увођење више кратких пауза и дуже време за разговоре с ауторима филмова...

* * *

Етнографски музеј је за рад у организационом тиму Фестивала ангажовао следеће сараднике: Вилма Нишкановић (директор и члан Савета Фестивала – в. д. директор Етнографског музеја), мр Марко Стојановић (селекциона комисија), Саша Срећковић (менаџер Фестивала), Александра Левнаић (шеф PR службе и организатор), Јелена Савић (шеф протокола и администрација Фестивала), Биљана Нојковић (секретар), Саша Жаревац (протокол и возач), Вања Балаша (технички уредник каталога, секретар жирија и служба за протокол), Тања Микулић (презентација на Facebook-у), Драган Миздрак (техничка оператива), Весна Миховиловић (кафе-куварица) и Нада Зорић (спремачица). Од спољних сарадника су били ангажовани: Јелена Јовчић (уредник каталога и медијатор појединих разговора с ауторима филмова), Зоран Живковић (дизајнер), Миленка Ристић, Милица Кабуру-Јовановић, Жермен Филиповић и Слободан Винуловић (преводиоци) Филип Ацовић, војник на цивилној служби у Музеју (техничка оператива) и Зоран Ђорђевић с *Академије уметности* (техничка оператива).

Право освежење овогодишњег фестивалског издања било је бројно учешће волонтера – студената етнологије с београдског факултета. Укупно их је било око 30, а отприлике исто толико младих колега етнолога је поводом

фестивала стигло и из Загреба. Један број њих је био ангажован у служби за протокол и наша искуства у сарадњи с њима су углавном веома позитивна. Њихова имена су: Милица Пешић Наумов, Сања Гроза, Лука Стојановић, Искра Беблер, Љиљана Пантовић, Јована Чебић, Дијана Симић и Аника Југовић-Спајић. Услед организационих разлога нисмо могли ангажовати и више њих, али су зато остали учествовали у спонтано насталом, својеврсном off-програму Фестивала – малој радионици визуелне антропологије, којом приликом је рађено видео-снимање и фотографисање београдских пијаца. Презентација те акције уследила је на сплаву-хостелу „Аркабарка“.

Фотографије с Фестивала радила је мр Ивана Масниковић, али и многи други учесници Фестивала. Видео-записе је радио сниматељ и филмски аутор Небојша Илић-Илке и ускоро очекујемо монтирану репортажу о догађају.

Фестивал је реализован финансијским средствима која су обезбедили Министарство културе Србије и Скупштина града Београда.

Београд, 30. 11. 2009.

Извештај поднео: *Саша Срећковић*
(у сарадњи с: *Александром Левнаић и Јеленом Савић*)